

Dospívání Kršnových oddaných

Důležité momenty v rozvoji vědomí Krišny v České republice

Dovolte, abych nejdříve vysvětlil některé základní pojmy jako hinduismus a vaišnava a tím pádem i vlastní identitu, neboť v tomto smyslu neustále dochází k různým omylům a nedorozuměním.

Anglický výraz "*Hindu(s)*" pochází z perského slova hindu, v sanskrtu sindhu, což je název řeky Indus tvořící zhruba hranici dnešního Pákistánu a Indie. Peršané tímto výrazem označovali nemuslimské obyvatele žijící za řekou Indus. Později, za doby britské nadvlády nad Indií, si Britové tento výraz osvojili. Zvláště sloužil k rozlišení mezi muslimy a těmi ostatními, což bylo však velmi zjednodušující a zavádějící. Dodnes se výraz hinduismus zejména na Západě všeobecně a nesprávně používá pro označení všech tradičních náboženských a filosofických směrů, které po tisíciletí existují na území Indie. V samotné Indii má termín hindu(s) spíše politický kontext a je spojován s některými, často velmi vyhraněnými politickými stranami. Jistě chápete, že z výše uvedených důvodů nemohu být považován za "hinduistu".

Vaišnavismus (čeští indologové spíše používají termín višnuismus) je jedním z tradičních filosofických směrů, praktikovaných převážně na území Indie, který se vyznačuje uctíváním Višnu a jeho hlavních avatárů, především Rámy a Krišny, jako Nejvyšší Osobnosti Božství. Termín Nejvyšší Osobnost Božství zavedl zakladatel Mezinárodní společnosti pro vědomí Krišny, A. Č. Bhaktivédánta Svámí Prabhupáda, aby jednoznačně vymezil svrchované postavení Krišny v širokém spektru různých dévů (polobohů) jako jsou Šiva, Brahma, Indra, Ganěš, Durgá a podobně, kteří jsou dodnes uctíváni buď samostatně, nebo i pohromadě na většině oltářů indických rodin.

Ale zpět k mé vlastní identitě. Mé duchovní jméno je Trilokátma dás, jsem vaišnavský mnich a člen Mezinárodní společnosti pro vědomí Krišny, Hnutí Hare Krišna. Tato společnost byla založena v roce 1966 v New Yorku, USA, a postupně byla rozšířena po celém světě. Do roku 1990 se filosofie vědomí Krišny šířila v původním Československu v undergroundu díky hrstce nadšených oddaných, kteří se scházeli na domácích nedělních hostinách, aby společně zpívali Hare Krišna mahámantru, diskutovali filosofii vědomí Krišny a vychutnávali vegetariánské speciality obětované Krišnovi.

Již koncem roku 1989 začali oddaní vystupovat na veřejnosti a během hektických revolučních dnů se scházeli na Václavském náměstí, zpívali Hare Krišna a distribuovali české překlady knih pojednávajících o vědomí Krišny, které se do té doby tajně dovážely z Německa, Jugoslávie, Švédska a jiných zemí. V květnu roku 1990 došlo k registraci Mezinárodní společnosti pro vědomí Krišny jako občanského sdružení na ministerstvu vnitra. Toto datum lze považovat za začátek oficiálního působení Hnutí Hare Krišna v Československu. Tehdejší zákon neumožňoval registraci méně početným náboženským společnostem, proto bylo nezbytné registrovat se jako občanské sdružení. Další rozvoj hnutí bych přirovnal k vývoji malého dítěte, které je zpočátku zcela odkázáno na péči rodičů a postupně se učí mluvit, chodit, sem tam zakopne, rozbije si koleno, popere se s vrstevníky, začíná chodit do školy, dospívá, skládá zkoušku dospělosti a hledá vlastní postavení a uplatnění ve společnosti. Podobné prvky můžeme pozorovat i ve dvacetileté historii Hnutí Hare Krišny u nás.

Hned při zrození, v době registrace, dostalo hnutí požehnání od svých starších sourozenců z jiných zemí v podobě předávání zkušeností a společných setkání, ale velmi brzy se muselo naučit samostatně chodit a postavit se na vlastní nohy. To proto, že starší sourozenci byli plně zaměstnáni ve svých vlastních zemích a nebylo možné spoléhat se na to, že budou svého mladšího bratříčka neustále vodit za ruku. Naštěstí zakladatel hnutí Šríla Prabhupáda zanechal ve svých knihách, přednáškách, dopisech a rozhovorech dostatečné množství informací a praktických příkladů pro šíření vědomí Krišny po celém světě.

Hnutí Hare Krišna má jeden velmi výrazný rys: je nepřehlédnutelné. Společné zpívání Hare Krišna mahámantry na veřejnosti, neobvyklé oblečení, oholené hlavy s copánkem, distribuce knih a vegetariánských specialit, festivaly a tak dále od samého počátku přitahovaly pozornost příznivců, ale i odpůrců. Právě pro svou vyjimečnost byly fotografie oddaných Krišny často publikovány v novinách a časopisech, bohužel někdy s nepříliš lichotivým označením "sekta" anebo ve spojení s jinými, často nechvalně známými náboženskými společnostmi. Takové postoje vycházely především z nepochopení a neznalosti podstaty a cílů hnutí. Je třeba přiznat, že někdy sami začínající stoupenci hnutí ve svém svatém nadšení způsobili svým necitlivým a nezralým chováním řadu problémů

a to především ve vztahu s rodiči, kteří se často obávali, že přicházejí o své děti. Takže první krůčky byly plné zakopnutí a odřených kolen, ale také plné povzbuzení a úspěchů v podobě založení vlastní farmy v Městečku u Benešova, otevření vegetariánského klubu Góvinda v ulici Na hrázi na Palmovce a v Soukenické ulici nebo přeložení Bhagavad-Gíty takové, jaká je, a dalších knih do češtiny.

Vydávání českých překladů knih zakladatele hnutí Šríly Prabhupády spolu se zpíváním Hare Krišna na veřejnosti se stalo nejdůležitějším způsobem naplňování poslání hnutí. Tím je seznámit co nejširší společnost s bhaktijógou neboli oddanou službou Bohu a umožnit zájemcům o tento vznešený duchovní proces duchovní pokrok. Díky vydávání a distribuci duchovní literatury se mohla česká a slovenská veřejnost podrobněji seznámit s učením a praxí hnutí, které pro svou neobvyklost vyvolávalo řadu otázek. Na některé z těchto otázek se mimo jiné snažila odpovídat Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů, která se zpočátku jevila v očích oddaných jako jeden z úhlavních nepřátelů hnutí. Vzpomínám, že když jsem byl poprvé pozván na schůzku se členy Společnosti, měl jsem pocit, že vstupuji do jámy lvové. Postupně jsme však měli možnost vzájemně se poznávat a zjistit, že naše vztahy nemusí být přímo antagonistické, ale že můžeme určitým způsobem vzájemně spolupracovat. Pokud jsme poskytli Společnosti hodnověrné a otevřené informace, mohli její členové adekvátně reagovat na různé dotazy ze strany sdělovacích prostředků nebo rodičů a dalších příbuzných, jejichž rodinní členové se připojili k hnutí. Tak se později šarvátky, které by se daly přirovnat dětským bitkám s vrstevníky, změnily na určitou formu dialogu a z neoblíbeného sousedovic kluka se vyklubal poměrně slušný kamarád, se kterým se dá mluvit. Mám za to, že právě naše otevřenost vůči této Společnosti byla jedním z důležitých momentů, který usnadnil postupné začlenění hnutí do české společnosti.

Dalším důležitým milníkem pro rozvoj vědomí Krišny v Česku bylo zapojení do mezináboženského dialogu. Asi v roce 1998 vznikla mezináboženská skupina zastupující hlavní světová náboženství - křesťanství, judaismus, islám, buddhismus a vaišnavismus jako nejvýznamnější větve takzvaného hinduismu. Tato skupina se scházela na půdě České křesťanské akademie, kde se diskutovaly jak rozdíly, tak společné prvky jednotlivých náboženských směrů. Tato setkání měla vždy dvě fáze. První neveřejnou, na které se většinou připravilo nějaké téma pro veřejnou diskusi, jako například pojetí duše ve světových náboženstvích, náboženství a násilí a tak dále. Poté následovala diskuse ve velkém sále Městské knihovny v Praze. Počet účastníků vždy ukazoval na velký zájem společnosti. Cílem této skupiny nebylo vytvořit nějaké synkretické náboženství, ale spíše ukázat veřejnosti, že i při vzájemných rozdílech a specifikách je možné a dnes vlastně i nezbytné nalézt společnou řeč mezi různými náboženskými směry. Zvláště po 11. září 2001 se ukázalo, že dialog je cestou, která pomáhá zmírnit napětí a odstranit předsudky, dogmata a kliše vůči některým méně známým náboženským směrům. Později se tato skupina odmlčela kvůli velkému časovému zaneprázdnění jednotlivých představitelů a zavládlo víceméně mezináboženské mlčení. Přesto jsem přesvědčen, že svůj účel tato setkání splnila a během několika let vzájemného dialogu došlo k významnému posunu v pochopení odlišností a především k realizaci, že jednotlivá náboženství nemusí být vzájemnými nepřáteli, ale naopak mohou spojit svá úsilí na cestě ke zduchovnění celé společnosti a v boji proti narůstajícímu materialismu. Jsem proto potěšen, že jsem se na této konferenci mohl opět setkat s několika členy této iniciativy: profesorem Tomášem Halíkem, doktorem Vladimírem Sáňkou a docentem Odilonem Ivanem Štampachem.

Mimo mezináboženské aktivity Hnutí Hare Krišna pokračovalo ve svém úsilí při šíření vědomí Krišny mnoha dalšími způsoby. Kromě tradičních pouličních průvodů, distribuce knih a vegetariánských restaurací to byly především oblíbené veřejné programy jako například Indický festival, Happy Fest a v posledních dvou letech festival vozů Ratha játrá, kterých se zúčastnily stovky a tisíce lidí. Dále to byla účast na různých společenských akcích jako je Český lev, Febiofest atd. a na hudebních festivalech, kde se oddaní Krišny stali známými především svým vegetariánským cateringem.

Samostatnou kapitolu v rozvoji hnutí tvoří farma, kterou jsem na počátku zmínil jen krátce. Šríla Prabhupáda velmi dbal na to, aby filosofie obsažená v jeho knihách nezůstala pouze na teoretické úrovni, ale aby oddaní prakticky předvedli, že toto učení je velmi praktické, univerzální a otevřené všem upřímným zájemcům o duchovní život. Ideálním příkladem zavedení původní védské filosofie do praxe jsou právě zemědělské komunity, které názorně demonstrierají heslo "jednoduchý život a hluboké myšlení". Život v souladu s přírodou a s Bohem ve středu pozornosti je velmi přirozený a dá se říci i nezbytný pro zachování rovnováhy v celé společnosti. Šrí Íšopanišad, jeden ze základních védských textů, vysvětluje, že tento hmotný svět je úplný a dokonalý, neboť emanuje z úplného a dokonalého celku a že každý člověk by měl přijímat pouze nezbytné věci, které mu byly vyhrazeny jako jeho podíl. Pokud se člověk takovým způsobem začlení do služby úplného celku, všechny jeho činnosti na poli náboženském, sociálním, politickém, společenském i ekonomickém budou úplné a dokonalé. Toto je skutečný návod na řešení problémů současné společnosti. V tomto hmotném světě existuje všeho dostatek. Jediným nedostatkem je vědomí Boha, vědomí, že jsme jeho věčnými služebníky. Naše ekologická farma je názornou

ukázkou, jak lze žít plnohodnotným životem s vědomím Boha podle principů uvedených ve védských písmech.

Postupně se dostáváme v našem příkladu vývoje dítěte do období dospívání, které často doprovází spousta výzev a zmatků ohledně vlastní identity a postavení ve společnosti. Některé děti v tomto období utíkají z domova s představou, že bez rodičů a neustálého a nepříjemného omezování z jejich strany budou daleko svobodnější. Také Hnutí Hare Krišna se přirozeně nevyhnulo tomu, že někteří členové tak jako dobrovolně přišli, tak zase dobrovolně odešli. To pouze dokazuje, že vědomí Krišny, které je založeno na láskyplné oddané službě Krišnovi, se nedá nikomu vnutit, ale může být přijato pouze na základě svobodného rozhodnutí, tak jako nemůžeme nikoho násilím přinutit, aby nás miloval. Nebudu zde rozebírat důsledky odchodů některých oddaných, neboť tato témata jsou zvláště přitažlivá pro některé sdělovací prostředky a skupinky odpůrců, kteří tyto události rádi skandalizují a využívají k pomluvám a očerňování upřímného úsilí oddaných, kteří také čas od času mohou projevit své lidské slabosti. Zmiňuji se zde o tom pouze proto, že tato situace byla jedním z důležitých milníků v rozvoji hnutí, který pomohl pochopit, jak významné je vzdělávání a výcvik všech členů společnosti. Ve skutečnosti tato epizoda napomohla k vytvoření systematického vzdělávání pro všechny zájemce o vědomí Krišny, kteří se chtějí věnovat oddané službě.

Postupně jsme se dostali od dětských krůčků přes pubertu až ke zkoušce dospělosti, která byla prakticky završena registrací hnutí jako náboženské společnosti na ministerstvu kultury v roce 2002. Po letech nekonečných diskusí a návrhů na znění zákona o církvích byl v roce 2002 přijat nový zákon, který umožňuje registraci i méně početným církvím a náboženským společnostem. Hnutí Hare Krišna bylo první náboženskou společností mimo křesťansko-židovskou tradici registrovanou podle tohoto nového zákona. Dodnes však stále existuje diskriminace nově registrovaných církví a náboženských společností v podobě zvláštních práv, jejichž užívání je podmíněno způsobem, který je prakticky znemožňuje. Naneštěstí dialog s ministerstvem kultury úzce souvisí s politickou situací a obsazením křesla ministra kultury, které se mění tak často, že je těžké dotáhnout do konce vyřešení restitucí a financování církví a následně i novelizaci zákona o církvích, který by odstranil diskriminační články v tomto zákoně.

Závěrem se dostáváme k pomyslné dospělosti našeho hnutí, které zaznamenalo určitý demografický vývoj, kdy na počátku převládali mezi členy svobodní muži a ženy naplno zaměstnaní ve službě Krišnovi, až po současnost, kdy většina členů žije rodinným životem, mají svá zaměstnání a vědomí Krišny praktikují v domácích podmínkách společně s ostatními členy své rodiny. Tento vývoj je přirozený a dal se předpokládat, protože z důvodů omezené kapacity není možné, aby všichni členové žili v chrámu, na farmě či některém z dalších středisek. Ve své podstatě nejsou tolik důležité vnější okolnosti, jako například místo, kde oddaní praktikují oddanou službu. Daleko důležitější je vědomí, s jakým tuto službu konají. Toto vědomí Krišny je ústředním bodem hnutí a také proto ho zakladatel hnutí Šríla Prabhupáda zahrnul do názvu své mezinárodní společnosti.

V současnosti má hnutí v České republice zhruba pět set členů, kteří se vážně věnují rozvoji vědomí Krišny a tisíce příznivců a stoupců, jimž je filosofie hnutí blízká a přijímají alespoň některý z usměrňujících principů jako je vegetariánství nebo zříkání se všech druhů omamných látek. Také proto je těžké odpovědět na častou otázku ohledně počtu členů, protože hranice mezi tím, kdo žije podle zásad hnutí pro vědomí Krišny a životem neoddaného je velmi pozvolná a je otázkou jen těžko měřitelné osobní upřímnosti. Cílem Mezinárodní společnosti pro vědomí Krišny není přesně vymezit hranici, ale inspirovat co nejširší veřejnost v pochopení, že oddaná služba Krišnovi je velmi přirozené a jednoduché řešení a alternativa pro kupící se problémy dnešní stále více zmaterializované společnosti.

Trilokátma dás